

Lekcija 2: Evropski referentni propisi o ljudskim pravima, invalidnosti i PSA

Evropski kontekst

Pre nego što započnemo diskusiju o temi zakonodavstva EU u okviru invaliditeta, a posebno zapošljavanja osoba sa invaliditetom, potrebno je da napravimo pregled osnova na kojima počivaju zakonodavne i izvršne nadležnosti EU.

Ugovor o Evropskoj uniji (2007)

Definiše dva osnovna principa na kojima se zasniva Evropska unija:

- Proporcionalnost: sadržaj i obim delovanja EU ne smeju ići dalje od onoga što je neophodno za postizanje ciljeva Ugovora;
- Subsidiarnost: u oblasti svojih neisključivih nadležnosti, EU može delovati samo ako – i u meri u kojoj – zemlje EU ne mogu u dovoljnoj meri da ostvare cilj predložene akcije, ali bi se mogao bolje postići na nivou EU.

Lisabonski ugovor (2007)

Pojašnjava podelu nadležnosti između EU i zemalja EU:

- Isključujuća
- Zajednička
- Podržavajuća

Prema tome, EU ima nadležnosti u vezi sa pravima osoba sa invaliditetom samo u onim oblastima u kojima su Ugovori dali nadležnosti. Na primer, EU ima nadležnosti da donosi zakone u oblasti zapošljavanja; međutim, nema dozvolu da donosi zakone u oblasti obrazovanja i obuke.

Evropske pravne reference o ljudskim pravima i invalidnosti

Amsterdamski ugovor (1997) čl. 13

Prepoznao je problem diskriminacije osoba sa invaliditetom i prvi put izričito dao Evropskoj zajednici (bivša EZ, sada EU) nadležnost u oblasti invalidnosti.

Povelja o osnovnim pravima Evropske unije (2000) čl. 1, 21 i 26

Uključuje dva eksplicitna pozivanja na invaliditet i sadrži druge odredbe koje su od interesa za osobe sa invaliditetom.

Konvencija UN o pravima osoba sa invaliditetom (2009)

U praktičnom smislu, on je inferioran u odnosu na odredbe Ugovora o funkcionisanju Evropske unije (i Ugovora o Evropskoj uniji), ali superioran u odnosu na sekundarno pravo EU.

Evropski stub socijalnih prava (2017)

Predstavlja inspirativnu osovinu na kojoj se strukturira nova Evropska unija. Sastoji se od davanja građanima efikasnijih socijalnih prava, a zasniva se na dvadeset principa kako bi inkluzivnija Evropa postala stvarnost.

Evropski pravni kontekst o zapošljavanju i invalidnosti

EU donosi zakone (direktive) koji postavljaju minimalne uslove za rad i uslove zapošljavanja, informisanje i konsultovanje radnika. Zemlje članice ugrađuju ove direktive u nacionalno zakonodavstvo i sprovode ih. Nacionalne vlasti - inspekcije rada i sudovi, na primer, sprovode pravila.

Evropska unija računa na Evropski centar ekspertize u oblasti radnog prava, zapošljavanja i politika tržišta rada koji pomaže Komisiji u njenoj ulozi da obezbedi ispravnu primenu zakona EU u svim državama članicama i prati reforme radnog zakonodavstva.

Najranije inicijative usmerene na osobe sa invaliditetom bile su u formi akcionih programa, koji su imali za cilj razmenu informacija između država članica, ili su bili dokumenti mekog prava. Najreprezentativniji u pogledu zapošljavanja i invalidnosti su:

- Preporuka Saveta o zapošljavanju osoba sa invaliditetom
- Preporuka Saveta o pristupu socijalnoj zaštiti za radnike i samozaposlene

2000/78/EC Direktiva o jednakosti pri zapošljavanju (2000) čl. 5

Zabranjuje diskriminaciju na osnovu vere i uverenja, starosti, invaliditeta i seksualne orijentacije u oblasti zapošljavanja i radnog zanimanja, stručnog osposobljavanja i članstva u organizacijama poslodavaca ili zaposlenih.

Što se tiče invaliditeta, član 5. direktive utvrđuje da su poslodavci dužni da preduzmu odgovarajuće mere kako bi omogućili osobi sa invaliditetom pristup učešću, napredovanju u zapošljavanju ili obuci, osim ako takve mere ne nameću nesrazmeran teret poslodavcu.

Ugovor o funkcionisanju Evropske unije 2012/C 326/01 (2012) čl. 10 i 19

Definiše politike i akcije i preduzimanje odgovarajućih radnji u borbi protiv diskriminacije na osnovu invaliditeta.

Uredba Komisije (EU) 651/2014 (2014) čl. 31 i 34

Proglašava određene kategorije pomoći kompatibilnim sa unutrašnjim tržištem.

Direktiva 2014/24/ EU Evropskog parlamenta i Saveta (2014) čl. 20 i 42

Definiše pravila za dodelu javnih ugovora i obavezu pristupačnosti koja služi kao poluga na opšti način za inkorporaciju ove grupe u Uniju.

Opšta uredba o grupnom izuzeću (2014)

Definiše uslove pomoći koja se dodeljuje radi lakšeg zapošljavanja osoba sa invaliditetom.

Evropska priznanja i svest o spektru autističnog poremećaja

Povelja o pravima osoba sa autizmom uključuje prava koja treba braniti zakonodavstvom svake zemlje. Predstavljena je na četvrtom kongresu Autizma Evrope u Hagu 1992. godine i usvojena je u formi Deklaracije o pravima osoba sa autizmom od strane Evropskog parlamenta 9. maja 1996. godine.

Evropska strategija o zapošljavanju i invalidnosti

Evropska komisija je 2010. godine usvojila Evropsku strategiju o invalidnosti 2010-2020 koja je obezbedila okvir za delovanje na evropskom nivou, kao i sa nacionalnim akcijama za rešavanje raznolike situacije muškaraca, žena i dece sa invaliditetom u poslednjoj deceniji. Države članice su bile obavezne da prate aktivnosti Strategije samo kada te akcije imaju obavezujući karakter, prema nadležnostima EU. Strategija je usko povezana sa UNCRPD-om. Komisija je usvojila Strategiju neposredno pre nego što je EU ratifikovala UNCRPD 2010. godine.

Strategija je identifikovala osam ključnih oblasti za unapređenje sa sledećim specifičnim ciljevima, među kojima su bili:

Jednakost: Iskoreniti diskriminaciju na osnovu invaliditeta u EU

Zapošljavanje: omogućavanje mnogo većem broju osoba sa invaliditetom da zarađuju za život na otvorenom tržištu rada.

Evropska komisija je u martu 2021. usvojila Strategiju za prava osoba sa invaliditetom 2021-2030.

Ova nova i ojačana Strategija uzima u obzir raznolikost invaliditeta koja obuhvata dugotrajna fizička, mentalna, intelektualna ili senzorna oštećenja (u skladu sa članom 1. Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima osoba sa invaliditetom), koja su često nevidljiva.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

OPPORTUNITIES 4
AUTISM

Nova strategija stoga sadrži ambiciozan skup akcija i vodećih inicijativa u različitim domenima i ima brojne prioritete, kao što su:

Pristupačnost

Kvalitet života

Jednako učešće

Uloga EU koja vodi svojim primerom

Posvećenost EU strategiji

Pozitivne mere za promovisanje zapošljavanja osoba sa invaliditetom u Evropi

U nekim slučajevima, razlog za utvrđivanje diskriminacije je činjenica da se isto pravilo primenjuje na sve bez obzira na relevantne razlike. Da bi se popravila i sprečila ovakva situacija, EU definiše pozitivne mere za promovisanje inkluzivnog zapošljavanja, kao što su:

Sistem kvota

Jedna od najznačajnijih pozitivnih mera diskriminacije je sistem kvota kojim se traži zapošljavanje osoba sa invaliditetom kroz obavezu zapošljavanja određenog broja osoba sa invaliditetom.

Zapošljavanje uz podršku

Zapošljavanje uz podršku se definiše kao individualizovano usmeravanje i akcije praćenja na radnom mestu, koje pružaju specijalizovani treneri za rad, a koji imaju za cilj da olakšaju socijalnu i radnu adaptaciju radnika sa invaliditetom sa posebnim teškoćama u radnoj snazi u kompanijama uobičajenog tržišta rada pod sličnim uslovima koji važe za ostale radnike koji se nalaze na ekvivalentnim radnim mestima.

Szczecińska
Szkoła Wyższa

c e s i e
the world is only one creature

FUNDACIÓN
intras

Zaštićeno zapošljavanje

Termin „zaštitna radionica“ se generalno odnosi na organizaciju ili okruženje koje zapošljava osobe sa invaliditetom odvojeno od drugih. Ove radionice obično uključuju osobe sa invaliditetom koje rade manuelne poslove.

Mogu imati različite oblike, kao što su dnevni centri u kojima osobe sa invaliditetom učestvuju u programima radne terapije koji uključuju proizvodnju dobara i usluga ili rad u neprofitne svrhe, ili gde osobe sa invaliditetom učestvuju u aktivnostima zapošljavanja od kojih ostvaruju prihod.

Drugi instrumenti EU sa uticajem na oblast invaliditeta

Evropski socijalni fond (ESF)

ESF je glavni i prvi instrument EU za ulaganje u ljude. Tri ključna principa kojima se ESF vodi su:

- Saradnja.
- Zajedničko upravljanje.
- Sufinansiranje.

Evropski akt o pristupačnosti

je direktiva koja ima za cilj da poboljša funkcionisanje unutrašnjeg tržišta za dostupne proizvode i usluge.

Savetodavni resursi

- Akademska mreža evropskih stručnjaka za osobe sa invaliditetom (ANED) analizira nacionalne situacije, politike i podatke i podržana je od strane Evropske komisije.

- Grupa visokog nivoa za invalidnost (HLGD) čija je misija da uspostavi blisku saradnju između institucija država članica, Komisije i civilnog društva po pitanjima koja se odnose na invalidnost i olakša razmenu informacija, iskustava i dobrih praksi.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

OPPORTUNITIES 4
AUTISM

- Evropsko udruženje pružalaca usluga za osobe sa invaliditetom čiji je glavni cilj promovisanje jednakih mogućnosti kroz efikasne i visokokvalitetne sisteme usluga.
- Evropski forum osoba sa invaliditetom (EDF) koji deluje kao jedinstvena platforma koja okuplja reprezentativne organizacije osoba sa invaliditetom iz cele Evrope.

Izveštaj o ljudskim pravima i demokratiji u svetu i politici Evropske unije po tom pitanju. Ovaj izveštaj pokazuje donosiocima odluka i organizacijama osoba sa invaliditetom vezu između CRPD-a i ciljeva održivog razvoja u Evropi i međunarodnoj saradnji.

Alternativni izveštaj Komitetu UN. Njegova svrha je da informiše Komitet o tome kako je Evropska unija primenila Konvenciju Ujedinjenih nacija o pravima osoba sa invaliditetom (CRPD).

Predlog preporuke Saveta o integraciji dugotrajno nezaposlenih lica na tržištu rada, 2015. (neobavezujući) Preporuke, zasnovane na faktorima uspeha, bave se pitanjima kao što su

- Saradnja zainteresovanih strana
- Ciljane akcije
- Dostupnost podrške
- Istraživanja

Szczecińska
Szkoła Wyższa

c e s i e
the world is only one creature

FUNDACIÓN
intras